

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale Omnivm|| Animalivm||
Qvadrpedvm

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLV.

VD18 90528808

Petri Castello, Romani, Exetasis De Hyaena Odorifera, Zibethum Gignente,
quae Civetta vulgo appellatur.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10966

PETRI CASTELLI, ROMANI,
EXETASIS

DE

Hyaena Odorifera, Zibethum Gignente, quae
Civetta vulgo appellatur.

CAPIT I.

In rebus arduis indagandis exacta, et sedula opus esse cogitatione, longaque meditatione, et quo quisque iudicio, et ratione magis pollet, eo facilius obstructa referare, recondita promere, et inaccessa ascendere, satis cuique patens est. Unde, cum inquiritur, *an antiquorum Hyaenae nobis innotescant*, et vice versa, *an Zibeth ferax animal priscis innotuerit*, multis valde arduum omnino videatur. Necessum erit, diligenti peruestigatione nosuti, et magis iudicio, ac ratione, quam sensibus inniti, horum ut voti compotes evadamus, quare a nominis, quod multiplex est, explanatione initium ducentes *Civettam*, Ruellio *Sivettam*, animal nunc ita dictum, ex qua Zibethum colligitur, quamque *Catum Zibethicum* Matthiolus, Scaliger, Renodeus et alii vocarunt, *Mustelam* vero historiae insulae Virginianae Auctor censuit, *Zapetion* a Graecis recentioribus dici scripsit Renodeus, et a quibusdam *Cadopleptum* appellatur, HYAENAM ODORIFERAM nos nuncupabimus.

Quaestum

Nominum
enumeratio.Zebet
quid.

Porro huiuscemodi nomenclaturarum quaerendi etymon *Zibeth* Arabicum esse nomen, respondere licebit, apud Arabes enim huiusmodi nomen diverso, quamvis significato legitur. Nempe apud Serapionem cap. 121. de *Sedervam* his verbis: *Zebet, et est Algalia habens odorem bonum, et ingreditur in medicinis ad abscindendum fluxum sangui-*

nis, et ad casum capillorum. Et addit Sadervam esse dictum in lingua Persica, *et est res nigra cum quatunguntur lina in Haaman, et est herba, vel succus niger, ingrediens in medicinis odoriferis.* Citat autem Abenmesuai, Bedigoram, et Rafim, non autem Graecos, et ipse Rafis de eadem re agit lib. 3. ad Almans sub nomine *Scedram*, vel *Scedeguram*. Et Iudaeus apud Ianuensem in synonymis *Severam* vocavit, ex quibus constat Serapionis *Zebeth* aliud quid a nostro Zibetho esse, nec quid sit, id quod proposuit Serapio, imaginari queo, in mentem tantum venit Arabibus *Zebeth* significare rem odoratam, sicut *Galia* et *Algalia*, cum dicat hic Serapio *Zebeth* esse *Algali*am unde extant compositiones non paucae *Galiae* nomine, ut *Gallia moschata*, *Gallia Alephangina*, *Gallia Sebellina*, etc. erit ergo *Gallia*, et *Algalia* odoramentum, unde *Zebeth* nostrum summe odoratumavorum nostrorum aetate tale sumfisse nomen censendum. Ita Simon Ianuensis *Zebeth* esse *Avicennae Galliam*, seu *Algali*am, et animalis Arabici sudorem, de quo videtur fuisset locutus *Avicenna* lib. 2. c. 326. *Avicennae Zebeth*, sed *Avicenna Zebeth*, et *Algalia* diversa res erit, a *Zebeth* et *Galia* Serapionis, quae herbae succus est, et a *Zebeth* videtur primo animali ipsi nomen *Zivettae* seu *Zebettae* fuisse impositum, a quo corrupto *Sivettae*, et *Civettae* nomenclatura ortum duxit. Quod si *Pandectario* fides aliqua est prae-

Algalia.

Avicennae Zebeth.

Cura
malis
odoriFanth
odoraVenat
Fanth

praestanda, quum *Zebet albahar* spumam maris interpretetur, *Zebet* forte *spumam* significabit, et non inepte nostro *Zibetho* aptabitur metaphora, siquidem, quum colligitur irato animali, quasi spumans adparet. Qui *Catum*, vel *Mustelam* dixit,

hoc animal inter feles silvestres reposuisse reor. Verum etiam si capitis sit aliqua similitudo, in caeteris tamen plurimum discrepant. Nos *Hyaenam odoratam* nuncupare maluimus, idque in sequentibus probabile ostendemus.

CAPUT II.

An Civetta sit Pardalis Antiquorum?

Cur animalia in odora.

Quaerit Aristot. sect. 13. probl. 4. Cur animantium nullum bene oleat, praeter pardalim, seu pantheram, haec namque propter suavem, quem spirat odorem, ad se feras illicet, quod pluribus exposuit Theophrastus ipsius discipulus libro 6. de cau. plant. cap. 5. hisce verbis: *Omnino inter bruta, vel nullum, vel certe rarum admodum est, quod odorem persequitur gratia suavitatis, nisi per accidens, cum alimentum est tale. Quippe adpetitus ad ipsum pabulum, eiusque causa est. Siquid tamen etiam istiusmodi est, haudquaquam hominibus constat. Nam, et pardalim caeteris animalibus suaviter olere quidam affirmant, et venari in senecta nimirum bestias alliciendo gratia sui odoris. At nobis nullam odoris affert suavitatem. Nisi verum etiam illud dixeris, ut certe est verum, olfactum homines habere omnium ferme deterrimum. Itaque multi odores, suavitatesque eorum, vel gravitates, latere hominem possunt, et cap. 26. Animal nullum, inquit, penitus odoratum est, nisi quis pardalim dixerit belluis bene olere, retulit id etiam Plinius lib. 8. cap. 16. *Verunt scribens, odore earum mire sollicitari quadrupedes cunctas, sed capitis torvitate terreri. Quamobrem occultato eo, reliquas dulcedine invitatas corripunt. Dixerat enim Aristot. lib. 9. de Hist. An. cap. 7. Pantheram sese abscondentem venari dicunt, propterea, quod suo odore belluas delectari intelligat, propius enim ita accedunt, quas corripiat, huiusmodi autem suavem odorem, non belluae tantum sentiunt, sed sui odoris vim ipsa quoque pardalis sentit. Scriptum etiam reliquit Aelianus lib. 5. de Hist. Anim. cap. 40. Admirabilem quandam, et nobis occultam odoris**

Pantherae odoratae.

Venatus Pantherae.

*suavitatem olet pardalis, quam bene olendi praestantiam divino munere donatam, cum sibi propriam plane tenet, tum vero caetera animalia hanc eius vim praeclare sentiunt. Haec autem hoc modo venationem capit. Quum horum, quae ad victum opus sunt, eget, sese vel in loca fructibus densis consista, vel foliis vestita ita occultat, ut invenire difficilis, tantum respiret. Tum binuuli, dorcaedes, caprae silvestres, atque alia eiusmodi animalia quaedam suavis odoris illecebra attrahuntur, et proxime accedunt, illarum, quam mox de latebra exiliens ad praedam se rumpit, atque eam comprehendit. Est igitur Pardalis odorata. Addit Plinius: Panthera, et Tigris macularum varietate prope solae bestiarum spectantur, caeteris unus, ac suus cuiusque generis. Pantheris in candido macularum oculi. Haec autem duo, odor, nimirum, et maculae, Petrum Gillium, et alios, ut refert Gesnerus, induxerunt, ut crederent, nostram Civettam esse pardalim antiquorum. Quae opinio facile refellitur. Antiquorum enim panthera vera omnibus hoc aevo est nota, et multum differt a Civetta, immo Septalius in problematibus, Ioan. Faber, et alii negant pantheris suavem inesse odorem, sed bruta alimenti specie odorem istum insequi, hominibus autem ne antiquam gratum adparere. Sed, ut verum dicam, multorum animalium excrementa hominibus suaviter odorata videntur, quae Aristoteli, atque Theophrasto ignota fuerunt. Siquidem Plin. libro 28. de animali Cordylo Crocodilo simili verba faciens, *Alter inquit, illi similis, multum infra magnitudinem, in terra tantum, odoratissimisque floribus**

Error. P. Gillii.

Animalium excrementa odorata.

vivit, ob id intestina eius diligenter exquiruntur incundo nidore sarcta Crocodileam vocant, nimirum ipsius excrementum. Murium autem silvestrium, qui flavo colore, et nostrorum puerorum deliciae, nuncupati Sorci moscaroli, sterens odore moschi praeditum est, tale etiam serpentium quorundam sentitur. Et Renodeus de mat. med. lib. 3. c. 15. Est quoddam genus mustelae maioris, quae, quod martia sit, et puonax, gallinas enim etiam grandiores evocat, quibusdam Martes, aliis Martorella, vulgo Forvina dicitur, cuius excrementa moschum redolent, ut saepe observavi. Addit Scaliger Exer. 211. part. 2. cercopithecum nihilo insuavius, quam quodvis moschum fragrare, mediocriter tamen et sine fastidio. Moschum etiam Gazellae excrementum esse, notissimum est. Addam ego me observasse parva quaedam insecta vaginipennia a me picta libro de Insectis, quae contrectata suavissimum spirabant odorem, qualis in floribus Dipsadi, seu Muschi Graeci dicti percipitur. Igitur praeter pantheram, multa etiam animalium sunt genera valde odorata, et hominibus grata, inter quae est Zibeth, quare mitto tamquam inutilem quaestionem illam inter Cardanum, et Scaligerum de o-

Insecta
odorata.

dore animalium, et de naturae conatu in eius generatione.

Quidam arbitrati sunt, animal Zibetti, ut refert Dalecampius, esse Plinii Chaum, de quo talia protulit. lib. 8. cap. 19. Pompeii Magni primum ludi ostenderunt Chaum, quem Galli Raphium vocabant, effigie lupi, pardorum maculis. Namque hae notae adsunt in Civetta. Verum nulla odoris sit mentio, nomen autem, quod habet Gallicum, fortasse a Gallia patria desumpsit. Nec caput lupi est in Civetta, quamvis adsint magnitudo pilorumque asperitas, et color, maculae pellis ipsam praeterea distinguunt. Annotavit vero Dalecampius, fortasse Thoen pro Chao esse reponendum, vulgo Lupum Cervarium, et qui Genettam nostram esse putant, verisimiliora loqui videntur. Sed de Thoe extant Philothes versus Graeci, qui ita latine sonant:

At quae pudoris eruditus dogmata,
Hominem veretur Thoe, hominem
si viderit?

Quae iura foederationis mutuae
Colens opera fert impiger nobis suam,
Hostilis in nos irruat si bellua?

Herodotus lib. 4. Thoes ex hyaena, et lupo genitos esse, testatum reliquit.

CAPUT III.

An sit Antiquorum Hyaena?

Civettam veteribus probe fuisse cognitam, et Hyaenam ab ipsis fuisse nuncupatam, eorundem auctoritate demonstrare conatur Petrus Bellonius suar. observ. lib. 2. c. 20. quamvis odoratum reddere excrementum non observaverint. Ratio autem est, quia Civetta ferum est animal, quale etiam Hyaena describitur, nec tradita figura differt, si quidem Hyaena ex Aristotele colore lupi prope est, sed hirsutior, et iuba per totum dorsum praedita est. Civetta etiam magnitudinem, et colorem lupi habet, similique modo hirsuta est, verum corpus maculis est aspersum nigris, ita, ut sub oculis binnae sint nigrae maculae, pedes nigro

pilo obsiti, crura maculata, cauda oblonga, superius nigra, infima vero parte albis maculis aspersa. Praeterea Civetta in cervice, et per dorsum spinam pilos habet nigros, quos surrigit, cum indignatur, non minus, quam sus, inde factum, ut Glanis piscis etiam Hyaena nuncupatus sit, et talis forte erit iuba illi ab Aristotele tributa, accedit, quod omnes antiqui maxime ferum animal dixerint Hyaenam, adeo, ut pantherae mirum in modum eas timeant, etenim scriptum fuit a Plinio lib. 28. cap. 8. Praecipue pantheris terrori esse traduntur, ut ne conentur quidem resistere, et aliquid de corio earum habentem non appeti. Mirumque dictum, si

Chaum.

Geni
Hyac

Thoes.

Ariste
genet
Hyac

Linea
Geni

si pelles utriusque contrariae suspendantur, decidere pilos pantherae. Hyaenam pardali inimicam esse, Aelianus etiam lib. 6. c. 22. retulit. At Civettam Cardanus X. de subt. feram adeo iudicavit, ut, quod nulla temporis longitudine mitescat.

Genitale
Hyaenae.

Potissima autem ratio desumitur ex eo, quod antiqui Hyaenam genitale simul et maris et foeminae habere scripserunt, unde Ovid.

et quae sit foemina tergo
Passa marem, nunc esse marem mi-
retur Hyaenam.

Et Plinius libro 8. cit. *Hyaenis utramque esse naturam* ait, et *alternis annis mares, alternis foeminas fieri, parere sine mare vulgus credit*, quod, quamvis re vera falsum sit, negetque constanter Aristoteles, tamen negligenter aspicienti vas quoddam ori vulvae simile, foemininus videtur sexus, quae apparentia forsitan imposuit antiquis, ut crederent utroque sexu donatam fuisse Hyaenam. Aristot. 3. de Gener. Anim. cap. 6. voluit stulte, magnoque errore narrari a multis Hyaenam duplex genitale habere, maris et foeminae, et 6. de Hist. Anim. c. 32. commentitium id esse asserit. Sed

Aristot. de
genitali
Hyaenae.

Hyaenae virile similiter, atque in lupis, et canibus haberi, quod vero foemineum esse videtur *ὀπανάτω* sub cauda positum est, figura simile genitali foeminae, sed sine ullo meatu, sub hoc meatu excrementorum est. Quin etiam foemina Hyaena praeter suum illud, etiam simile, ut mas habet, sub cauda sine ullo meatu, a quo excrementorum meatu est, atque sub eo genitale verum continetur. *Vulvam etiam Hyaena foemina, ut caeterae huiusmodi foeminae animales habent*, et lib. de gen. citato scripsit Hyaenas tam mares, quam foeminas habere sub cauda lineam quandam similem genitali foeminino, quae quidem nota, quamvis communis sit, tamen in maribus potius cernitur, quia mares, quam foeminae frequentius capiuntur, quae, qui negligentius considerat refert Aristoteles, in dictam aberrat opinionem.

Linea pro
Genitali.

Nobis diligentissime considerantibus Civettae genitalia membra, apparuit in ipsis ad amussim, quodcumque Hyaenae tribuit Aristoteles, siquidem haec primo aspectu, et negligenter consideranti duplex videtur habere genitale, at diligenter speculanti nullo modo duplex apparebit, sed unicum tantum, et maris tantummodo in mare, quale fuit in cadavere a nobis secto, virile autem perinde, ut lupi, et canes habet, nimirum osseum, in hoc tamen differt a canibus, lupis, et vulpibus, quod horum genitale totum in medio sit osseum, glans vero carnosa solum sine osse, contra Civettae ossiculum est in foemina glande admodum breve, reliqua pars genitalis nervosa osse carens. Vidimus etiam cuniculum Indicum dictum Romae *porcelletto d' India* in genitali continere ossiculum in summo tenue, in basi quadratum, sed depressum.

Notae ab
Aristot. as-
signatae.

Hyaenae
conveni-
unt no-
strae.

Genitale
osseum.

Linea Ge-
nitalium.

Opinio
Bellonii.

Quod vero foemineum esse videtur, infra caudam et genitale positum est, immo inter virile et testes, figura simile vulvae foeminae, et in mare labiis est crassioribus, quam in foemella, verum sine ullo meatu est, sed duae tantummodo cavitates inspicuntur, in quibus colligitur excrementum dictum Zibeth, vocavit autem Aristoteles hanc particulam in libro de Gener. Anim. citato, *lineam similem genitali foeminino*, Graece *ὁμοίαν γράμμη τῷ τοῦ θήλεος αἰδαίῳ*, nam negligenter aspicienti foeminea apertura, quasi linea videtur, sed meatus non habet penetrantes. In foemina porro civetta eadem partes eodem sunt dispositae modo, et ubi in mare est virile, in foemina vulva est, solummodo vascula zibetti in foemina minora sunt, et testes interius latent. Cum igitur tanta adpareat Hyaenae, et civettae genitalium partium similitudo, asserendum omnino videtur cum Bellonio, idem esse animal, quamvis Zibeth excrementum non consideraverint antiqui.

Ee 3

Ex

Ex altera parte Scaliger de sub-
 exer. 117. part. 7. irridet Hyaenam
 existimantes Catum Zibeticum,
 quam quoque opinionem refellunt
 etiam Gesnerus; Augerius Busbe-
 quius Ep. 1. de legatione sua Tur-
 cica, Clusius in addit. ad Belloni-
 um, et Io. Faber Bambergensis in
 Romano Lyceo meus olim Collega,
 plura namque sunt ab Aristotele,
 Plinio, Solino, atque Aeliano de
 Hyaena relata, quae Civettae no-
 strae aptari minime queunt.

**A Colli in-
 flexione.** Primo quidem collum, et iubam
 continuitate spinae porrigi, flecti-
 que nisi circumactu totius corporis
 non posse, de Hyaena retulerunt,
 quod in Civetta nostra falsum vidi-
 mus, et ex ossium forma in nostro
 Scheleto quilibet considerare valet,
 collum facile verti posse.

**Ab uno
 dente.** Praeterea Solinus asseruit in ore
 gingivam nullam, sed dentem unum
 habere atque perpetuum, qui ut
 nunquam retundatur, naturaliter
 capsularum modo clauditur, in no-
 stro autem Scheleto dentes plures.

**A sermone
 humano.** Demum scriptis mandarunt Hyae-
 nam sermonem hominum assimila-
 re, pastorum nomina addiscere, ut
 eos dolo capiat. Item vomitionem
 hominis imitari ad sollicitandos can-
 nes, quos invadat. Nec ullum ex
 his adhuc observatum est in Civetta,
 etiam maxime cicurata. Sed haec
 facile refelleret Bellonius. Nam-
 que sicut lupo, et leoni falso tri-
 buit Aristoteles huiuscemodi rigo-
 rem colli, ita falso potuit eundem
 tribuisse Hyaenae. Deinde Solinus
 non loquitur de Hyaena; sed de
 Crocuta, quae genita fuit ex Hyae-
 na, et leaena. Quae demum as-
 feruntur, sunt potius admiranda,
 quam credenda, tum quia, qui ea
 retulit Plinius pro re mirabili pro-
 posuit. Aelianus vero lib. 7. c. 22.
 Crocutae ista tribuit, dubitatque
 an sit fabulosum, quod confirmari
 videtur, quia Aristoteles tamquam
 falsa ea reticuit, nec Busbequius
 meminit in sua Hyaena.

**Civetta
 mansuet.** Addit Scaliger contra Cardanum
 Ever. 211. part. 2. tantum abesse,
 ut Civettae sint implacabiles, ut

eorum unam humeris suis gestaret
 Nicolinus ab Ancisa Marchionis
 Mantuae spurius, immo Bellonius
 fatetur, quendam Alexandriae, qui
 tunc Florentinorum Consulem age-
 bat, Civettam habuisse adeo cicu-
 rem, ut cum hominibus colludens
 illis nasum, aures, et labra sine
 noxa morfu prehenderet. At le-
 via quidem haec sunt, natura enim
 ferum est animal, et foeminam qui-
 dem cicuratum scimus, non autem
 marem.

Maiorem vim facit Iuba, quam
 ex Arist. 8. de Hist. Anim. c. 5.
 Hyaena habet, quemadmodum e-
 quus, sed seta duriore, longiore-
 que, et per totum dorsum porrecta
 his verbis: *χαιτην δε εχαωσπερ ιππος,
 και ετιοκληροτερας και βαρυτερας τας τρι-
 χας, και οι ολης της ραχιας*: et libro
 6. c. 31. *Iuba per totum dorsum prae-
 dita est*, scriptum reliquerat, et
 quamvis Civetta irata in dorso pilos
 erigat apri modo, non tamen lon-
 gior est equina iuba.

Sed respondere probabiliter ad-
 modum Bellonius posset: Nequa-
 quam esse intelligendum Hyaenum
 habere iubam longiorem equina iu-
 ba, sed caeteris sui corporis pilis,
 quia equi multi iubam habent ultra
 tres palmos longam, quod si talem,
 et longiorem, ac duriolem, nec
 non per totum dorsum porrectam
 haberet Hyaena, quum sit animal
 omnium consensu lupi magnitudi-
 ne, et proinde duobus palmis non
 altius, procul dubio huiusmodi iu-
 ba longa per terram traheretur,
 quare rationi consentaneum est di-
 cere Aristotelem voluisse, iubam
 Hyaenae per totum dorsum esse
 porrectam, non in collo tantum,
 atque consistere ex seta duriore, et
 longiore, quam sint reliqui pili, ut
 videmus in suis, et in nostro Ci-
 vetta.

At dices, si hoc est, cur Aristote-
 les Hyaenae iubam non assimila-
 vit potius Aprinae iubae, quam
 equinae, quae in solo est collo?
 Respondetur: Aristotelem fortasse
 descripsisse formam Hyaenae ex ali-
 quo Indo auctore, qui equum iuba-
 tum

tum in collo vidit, non autem aprum, vel suem, haud enim constat, an in India nascantur sues nostris similes, unde Aristoteles non commutavit inditam iubae similitudinem.

A Genitalem situ.

Genitalium praeterea situm diversum esse Hyaenae, et Civettae, ex Aristotelis verbis colligit Scaliger in libro 15. Metamorph. Ovidii, et Io. Faber hoc loco. Namque Aristoteles videtur collocare, tam in mare Hyaena, quam in foemina imperviam vulvam statim sub cauda, sub hac excrementorum exitum, sub quo genitale, ex quibus colligit Scaliger, tum a situ, tum quia impervius est meatus, non esse uterum, absurdum enim esset censere matricem supra rectum intestinum sub dorso esse. Nam ex Aristotele meatus excrementorum inter illam rimam, et veretrum est. Faber autem invenit etiam Scaligerum sibimet ipsi contradicentem Exerc. 217. contra Card. par. 7. *Aristotelem inquit, eam rimam, quae sub excrementorum exitu est, imperviam introrsum esse dixisse, et dicere debuisset, ait Faber, quae supra excrementorum exitum est, si Aristotelis mentem declarare, nec sibi ipsi contradicere voluisset.* At veritas ipsa coegit Scaligerum recte loqui, eo enim modo intellecta Aristotelis verba rem impossibilem fingere videntur, omnia enim animalia caudata meatum excrementorum immediate sub cauda habent; unde, vel deceptus fuit Aristoteles falsa relatione, vel error est in textu, et intelligendus, quod dicat, sub cauda quidem esse pseudovulvam, sed non immediate, aut sub cauda meatum excrementorum, ex altera vero Genitale verum, ipsum vero in medio, et haec sunt consona rationi, et posuisti, quem a natura observatum in Civetta videmus, illam autem situationem in nullo animali, nec etiam monstruoso adhuc vidimus. Sed subtilius hi disputassent, si dixissent, Hyaenam habere lineam tantum sine ullo penitus meatu, sed Civettam ha-

Scaligeri contradicentem.

Explicatio

bere meatus duo, et cavitates, in quibus colligitur Zibethum, verum non ita stricte accipienda sunt Aristotelis verba, sed ut rationi, et experimentis congruant. Porro Busbequius, qui legitimam antiquorum Hyaenam se vidisse refert, lineae dictae situm et formam si dilucidasset, suas egisset partes, interim dicemus Hyaenam non posse habere suum pseudouterum, nisi ea positione, qua spectatur in Civetta, quae magnitudine sua ferme naturali talis est in resupinato animali.

Busbequii negligentia.

Sed omnium maxime hanc refellit Bellonii opinionem ipse Busbequius, dum narret, se Hyaenas duas Constantinopoli vidisse, cui fidem praestamus, describit autem lupo aliquanto humiliorem, sed nihilo brevioris esse. Pellem habere lupi similem, nisi, quod pilo sit horridiore, et grandiore, maculis quoque nigris distinguatur. Atque caput, quod maximum est, dorsi spinae contiguum sine ullis vertebrae esse, ut cum respicere velit totam vertere necesse habeat, plurimas esse in Galatia Hyaenas, et frequentissime sepulcra suffodere, et ossa congregare ad suas speluncas, tam humanorum, quam ferinorum cadaverum, et ob id Hyaenas facile inveniri, nimirum ex ossium cumulo, ante harum speluncas conspecto. Praeterea Ioannes Leo in nova Africae descriptione esse, ait, forma lupi, habere pedes humanis similes, humanis maxime cadaveribus delectari, quae ex sepulturis auferat. Animal esse minime astutum, et cum cantu, ac tympani sono maxime recreetur, fieri, ut interea venatores adeo ad musicam attento, fune pedes ambos innoquent, atque ita e speluncis suis extrahant occidantque. Sed adhuc dubitare licet, numne haec sit vera Hyaena, quum nec iubae, nec genitalium partium, nec morum ab antiquis Hyaenae tributorum fiat mentio, sed diversorum, immo cum veteres maxime malignam, et callidam descripserint Hyaenam, et leo dictus minime astutam praedictet,

Figura I. Descriptio Hyaenae a Busbequo.

Ioan. Leo.

Dubitatio.

cet, dabitatio augetur, quia nec constat de nostra Hyaena, quod refert Plin. lib. 8. c. 30. *Hyaenae plurimae gignuntur in Africa, quae et asinorum silvestrium multitudinem fundit. Mares in eo genere singuli foeminarum gregibus imperitant. Timent libidinis aemulos, et ideo gravidas custodiunt, morsuque natos mares castrant. Contra gravidae latebras petunt, et parere furto cupiunt, gaudentque copia libidinis. Tamen cum dicatur Hyaena libidinosa, et mas, et foemina, non differet a nostra, quae ob Zibethum, non solum ad coitum pronae est, sed alios homines utriusque sexus, ob id ipsum inunctum incitat.*

Huc etiam referendi erunt Philo Graeci versus de animalium proprietate quibus quaedam animalium proprietates adnotantur, non convenientes Cato Zibethico, ut cap. 43. de Hyaena, et terrestri, et marina: qui ita latine sunt redditi.

Hyaena, quae mas pridie videnda erat,

Nunc foemina est, inique initurque in vicem,

Maternus utque fiat avus haud dixeris.

Alvo ferens, serensque foetum mutuo.

Si forte quenquam dormientem offenderit,

Pede strepitum non excitante subvolat,

Suamque porrigens dolose dexteram,

Somno iacentis, admovent eam naribus,

Soporis auctorem, quod aiunt, maxime.

Hinc eruto, quod subtus est caput, solo,

Deponit hoc, nudo, et supino gutture,

Inque illud incumbens feris complexibus,

Somnos trabentem strangulat mi ferrime. Hyaena Marina.

Quod si marinae quispiam hyaenae pinnula.

Dextra sopore tangat oppressum, gravem

Statim rigorem huic iniicit cum somniis,

Quae terreant dira iacentem imagine.

Astutia canes hyaena irretiens,

Mox pascit horum carnibus ieiunia.

Fulgente namque Cynthia sub vesperam,

Umbra sui illos corporis ferit, retro

Lumen tenens vestigiorum callide.

Mutosque reddens percitos formidine,

Instar venesicae increpantis carmine,

Occidit incautos doli crudeliter.

Idem refert Aelian. lib. 6. c. 14. Multa quidem de Hyaena relata videntur potius fabulosa. Sic etiam Aelianus lib. 15. de anim. cap. 14. referre videtur Hyaenam esse cornibus praeditam, cum ait: *Denique Hyaenae, quod animal capreis minus esse aiunt, sed cervis animosius multo, et cornibus ferociens,* de quo Aeliani loco dubitavit etiam P. Gillius, dum in sua translatione omisit, et Gesnerus adnotavit, esse absurdum, cum lupi cognata quadrupes sit, nihil cum capreis, aut cervis commune habens. Sed quicquid sit de hac bellua, certum fatemur, multas Hyaenae notas adesse in Civetta, non paucas desiderari.

CAPUT IV.

Sub quo Animalium genere sit reponenda Civetta.

Quaestio.

Quum clare ex dictis pateat, nostram Civettam, neque anti- quorum Pantheram, neque Plinii Chaum, neque veram Hyaenam esse,

An fure-
nere-
lium.

Gesne-
ror. Lu.

Genus
nerale.

Hyaen-
rum di-
sto.

An sub ge-
nere Fe-
lium.

esse, iure adhuc quaeritur, ad quod animalium genus sit referenda. Multis quidem de genere felium visa est, unde catum adpellarunt, sic Alexander Benedictus, Ruellius, Matthiolus, Scaliger et alii non pauci feli silvestri similem faciunt. Et quidem facies videtur feli similis, pilos enim in barba, ut felis habet, eodemque modo tres alios oblongos in genis, sed praeter haec nihil aliud commune cum cato habet, non pellem, quae in fele levis, in Civetta aspera et oblongis crassisque pilis, neque ungues, quae feli sunt aduncae, Civettae obtusae, dissimilia etiam genitalia, immo Fab. Columna Io. Fabro scribens:

Effigies in-
ter Lupos.

Effigies, ait, ad canum, quam felium, aut potius vulpium figuram accedit, quod rostrum non harum ritu obtusum, sed illorum forma oblongum habeat.

Renodeus: Animal ferum est, dentibus ferox, feli non tam simile, ut multi scribunt. Maius enim est, saepe vulpem excedens, caput, collum, pedes atque alias partes habens illi valde dissimiles. Os ei oblongum est, ut meli, seu taxo animali, corpus longum, maxillae inferius albae, ut etiam barbitium, pedes nigri, laterales ventris partes albicantes, dorsum ex obscuro cinereum, maculis nigris conspersum. Praeterea dentibus cani potius, quam cato assimilatur.

Genus ge-
nerale.

Equidem ad Hyaenas refero et has ad genus generale illud, quod continet lupos, canes, et vulpes, et similia animalia carnivora. Genus autem Hyaenarum multiplex, cum etiam dicat Herodotus lib. 4. ex Hyaena et lupo gigni Thoes, unde si coniunguntur lupis, aliqua inter ipsos est affinitas naturae.

Hyaena-
rum divi-
sio.

Dico autem, Hyaena vel est odorata, vel inodora. Atque Hyaena odorata vel est Orientalis, et Arabica, vel Occidentalis, et Americana. Hyaena inodora erat antiquorum Hyaena, quae fortasse duplex est, nam, ut mox dixi, Hyaena Busbequeii desiderat non paucas antiquae notas et ad lupum silvestrem Arabicum referri posset.

Hyaena autem odorata et Zibethum ferens duplex est, Arabica et Americana, ambo conveniunt in generatione Zibethi, sed forma aliquantulum differunt, ni pictor nos fesellerit in Americana. Namque Zibethicum animal Americanum, quod pictum ostendit Nardus Antonius Recchius, hanc habet formam.

Describens ipsum Faber, caput, *Figura II.* inquit, non crassum, sed tenue et acutum habere, ut rostrum caninum potius, quam felinum esse iudicares, quod cum labris suis subrubet. Orbitae circa oculos, qui minus truces sunt, nec magni admodum albicant. Caeterum subcineritii coloris est caput et pili in barba vix ulli. Collum quoque longius, quam in tigre, aut catopardo, quod pulcro quodam ordine alternis nigriusculis et albicantibus fasciis, velut totidem torquibus arte adpictis exornatur. *A* *Hyaena Americana.*

capite ad dorsum per colli longitudinem supernam similibus colorum lineae excurrunt. Dorsi medium a collo ad caudam linea nigricans pilosa valde distinguit. Maculis in corpore cinereo minus obscuro nigricantibus, rotundis et ovalibus ordinatim secundum lineam rectam, versus caudam productis, insigniter decoratur. Ita, ut superiores, dorso quippe viciniore, sint maiores, mediocres paullo inferiores et quae in immo sunt ventre sensim evanescant. Caudam gerit alternis similiter, ut in collo dictum, fasciis nigrescentibus ac cineritiis distinctam ac satis longam, sub cauda tria foramina eminenter visui se praebent, anus scilicet, locus ille, in quo Zibethum colligitur et extrahitur ac, vulva, medium tamen caeteris duobus maius adparet.

Hyaena autem odorata Africana, *Fig. III.* quae nostra Civetta est, lupum potius aemulatur, quam felem, capite enim est oblongo et rostrum acuminatum, non obtusum, ut feles, habet, item dentium formam, ut canum, duorum palmorum altitudine erat a me sectum animal, tantundem erat corpus a scapulis ad caudam, *Ff* *Hyaena Africana.*

Ff

cau-

caudae vero longitudo, quanta totius corporis, collum etiam longitudo superabat semipalmam, corpus sine collo dupla longitudo altitudinem superare visum est Columnae, sed vidit animal timide et depresso gradiens, ego vero etiam Scheletum sum dimensus, capitis longitudo dupla erat *ad latitudinem*. In barba et genis pilos habebat duos, albos et longos felium ritu, rostrum pilis denudatum, nares nigricantes et sub oculis maculae nigrae, oculi splendentes et subrubentes Bellonio: Columna autem apud Fabrum nigriores vidit ex colore castaneo et flavescente mixto, nec hilares, sed potius tristes et depresso magis, quam eminentes. Verum ex ambobus oculis nostri Animalis mortui erui gemmas pisi siccati forma, et magnitudine orbiculares, et angulosas, cristallo aemulas, quas etiam nunc seruo, quod facit, ut confirmem illi hyaenae nomen. Nam scripsit Plinius lib. 37. cap. 10. et similiter Albertus de lapidibus ex Enace et Aarone: *Gemmae Hyae-nae ex oculis Hyae-nae et ob id vase in-veniri dicunt et, si credimus, linguae hominis subditae futura praedicere*. Sed haud dico veras esse gemmas, nam etiam si erutae hae gemmae per duos vel tres dies manserint cristallinae, durae nimirum et Diaphanae, processu tamen temporis opacae fiunt et scinduntur in tres aut quatuor veluti squammas lapidibus limacum similes. Certe Alexander I. probl. 6. proposuit: *Cur feles, hyaenae et vespertiones acute noctu conspiciunt? Praeterea Civetae aures sunt parvae, orbiculares ad melis, seu taxi formam, in ipsis similis pilus, nec mollis, nec asper. Corpus habet albicans et cinereum lupi colore, maculis aspersum nigris, crura et pedes potius parva, quam magna, breviter, quam alta et pilo nigro obsita. Pedum digiti, quatuor simul et insuper parvus pollex interne situs, nec longe distinctus, ut in fele. Ungues sunt caninae, nigrae, breves, crassae et obtusae, minimum aduncae. Circa geni-*

Gemmae
ex oculis
Hyaenae.

Aures.

Situs ves-
culae Zi-
bethi.

talia dicemus, sub cauda immediate esse excrementorum meatum, proxime collocari testes in maribus, tum vas Zibethicum et sub hoc sexum masculinum, vel foemininum. At in resupinato animali pinximus primo virile membrum foris exertum, licet in animali vivo sit intus reconditum, quod in media glande officulum habet, sub hoc situata est pseudovulva, sub hac testes, infra quos excrementorum exitus est immediate ad caudam, ut supra pag. 21.

Pinximus autem ea omnia sua ferme naturali magnitudine ad unguem dimensa. Vas autem Zibethi positum est inter genitale et testes, quos satis magnos ac evidentes habet, istos secui et inodoros reperi et ab his vas feminina admodum crassa ferebantur ad genitalem radicem, ad latera pseudouteri, sub quo vesica parva erat. Natura autem huius particulae paullo post considerabitur. Genitale totum occultatur in corpore felium modo, dum vivum animal quiescit, adparetque sola glans, at in cadavere ob relaxationem, uti pictum est, totum membrum foris extabat, ut a nobis tractum remanserit, nec intus iterum reductum quiescebat. Totius praeterea corporis pili sunt longi, rudes, et asperi apri modo, et in cervice, ac per dorsi spinam pili adsunt nigri, praelongi, ac duriores, quos erigit iratum animal, uti sus. Cauda est oblonga et bene pilosa usque ad terram pertingens, variis distincta maculis. Icones huius animalis posita a Matthiolo, Bellonio, Clusio et Columna inter se differunt, magis placet, quae est in Matthiolo a Valgrisis impresso.

His positis concludemus iure haec tria animalia a nobis reducta esse ad Hyae-nae nomen, nimirum ob proprietatem insignem, quam haec tria animalia habent nullis aliis animalibus communem, nimirum falsae vulvae formam, ob quam utrumque habere sexum ab aliquibus credita sunt, quae proprietas, ut ab aliis animalibus haec distinguit, ita eadem inter sese unit generica unitate. Communicant igitur

Genitale.

Hyaenae
nomen u-
niversale.

Hyaena-
rum pro-
prietas.

Ex Sy

An in
tuanis

In Inc

Pars
rens
hum

igitur simul Hyaena nostra et antiquorum Hyaena pseudovulva, genitali offeo et oculorum gemmis. Verum, quia generis nomen haec tria animalia continentis nos latet, ab antiquiori specie nomenclaturam

mutuari libuit. Fortasse sub eodem innominato genere continetur Fiber, nam Castoreum, vesicae sunt in inguinibus humorem apertura stillantes melleum, non autem testes, ut dicemus.

CAPUT V.

Ubi Hyaenae nascantur?

Ex Syria. **H**yaenas scripserunt Herodotus lib. 4. Plinius atque Solinus plurimas gigni in Africa. At nostra Hyaena odorata dicta a Francisco Alexandri Catus Syriacus vocitata fuit et Matthiolus Venetiis vidit ex Syria delatas. Cardanus vero scripsit Hispaniam ipsas mittere, quapropter notatur a Scaligero, clarus autem loquutus est Amatus scribens Lusitanos eas deferre ab Indijs, sed memoria non excidit mihi aliquot ab hinc annis a Lituano quodam pharmacopoeo Romam ad Henricum Convinum transmissum fuisse vasculum Zibethi et ungulam Alcis, qui etiam scripsit ista esse fructus suae regionis, unde suspicor etiam in illis frigidis regionibus oriri Civettas.

In Indijs. De Zibethico autem animali Americano scribens Io. Faber ex F. Gregorio de Boliyar; hoc animal, inquit, nascitur in multis Indiae orientalis atque occidentalis partibus, cuiusmodi in orientali sunt provinciae Bengala, Ceilam, Sumatra, Iava maior et minor, Malipur et plures aliae.

In nova Hispania vero sunt provinciae de Quatemala, Campege, Nicaragua, de vera Cruce, Florida et magna illa Insula S. Dominici aut Hispaniola, Cuba, Matalino, Guadalupe et aliae.

In Regno Peruano animal hoc magna copia reperitur. In Paraguay, Tucumam, Chiraguanas, Sancta Cruce de la Sierra, Yungas, Andes, Chiaciapias, Quizos, Timana, Novo Regno et in omnibus provinciis magno flumini Maragnone confinibus, quae circa hoc ferme sine numero ad duo Leucarum millia sunt extensae. Multo adhuc plura eiusmodi animalia nascuntur in Brasilia, ubi mercatura Zibethi exercitatur.

Magna horum abundantia quoque est in Guinea, in provinciis nimirum de Loango, Congo, Manicongo circa flumina Angolae usque ad Cafres et finem bonae spei, maxime autem in grandissimis et extensissimis montibus, qui ibi prostant, quos Fragoles Cuspides adpellare solent. Et ex parte quidem Cafres montium de Torea aut de Luna, ubi maxima Algaliae quantitas extat.

CAPUT VI.

De Vasculo Zibethico.

Zibeth, quod ab hoc animali generatur, non ex toto corpore, sed ex determinata particula colligitur, quomodo, qualis, quanta et ubi sit, nunc est a nobis investiganda. Turpiter autem erravit Io. Riolanus suae Pathologiae cap. 11. scribens: *Damarum sterces bene olet et Gazella cacat Zibethum.*

Pars ferrens Zibethum. At Ruellius primo de Nath, stirp. capite 27. *erui e genitalibus locis scri-*

psit et subiunxit, *e cuius natura sordes manant, etc.* cui assentiri videntur Matthiolus et Franciscus Alexandrinus. Excrementitium genitalium humorem vocavit Dessenius. At Renodeus circum *testes et pudenda* concrefcere scripsit. Itaque hi videntur censuisse testes esse vasculum Zibethi, sed ridiculum est, quod Everhardus a Mepschen narravit Dessenio de Civetta

Ff 2

vettā

vetta Alexandri Cardinalis Farnesii, *executis testibus aperto vulnere sudorem defatigatae, et irritatae feracae colligi.* Nam officina, quae cernimus naturalia, ipse censuit arte facta executis testibus.

Columna.

Columna autem Epist. 1. ad Fabrum, vocat testiculos, sive utriculos, qui medii inter anum, et pudendum prominent, tam in mare, quam in foemina. *In mare tamen duplo grandiores apparent. Hi utriculi interna sui parte, ubi pili curti haerent, capacem satis cavitationem obtinent, inquam ingressus patet exiguus, et cartilagineus, deinde subdit, sub dictis utriculis, folliculis, sive testibus, nam alii testiculos haud apparent, maris genitale situm est.* Quae verba fecerunt, ut Faber dubitaret, quid sibi vellet Columna, ex folliculis illis, utriculis, sive testibus Zibethum colligi, an foeminae quoque extra prominentes didymos habent?

Alex. Benedictus.

Clarius profecto loquutus fuit Alexander Benedictus de curatione morborum foeminae intra genitale, et alvum, mari intra genitale membrum, et testes colligi Zibethum, et Columna altera epistola ad Fabri dubitationem respondens, denuo revisis, et exactius consideratis dictis animalibus: *Testes, ait, ex lateribus folliculorum cum manibus eversi, tam magni eos attrahenti manifestantur, quam ab iisdem folliculis contineri possunt, et subdidit: folliculis his ad latus foraminum, qui instrumento humorem exemturo ingressus datur, in externa parte testes adhaerent.* In foemina testes illi perquisiti non inveniuntur, molliores enim sunt illi utriculi, seu folliculi, nec ut in mare grumofitas illa, et durities oblonga testium percipitur. Praeterea

Verior sententia.

Frater Gregorius de Bolivar apud eundem Fabrum, *mares solos ait, foras eductos, et conspicuos testes, intus conclusos foeminas gestare.* Decipi autem omnes affirmabat, qui prominentias illas in foemina ambas intra vulvam, et anum sitas, testiculos esse sibi persuaderent. Hos enim tumores, solos esse illos folliculos, et utriculos a natura eo

loci fabricatos, in quibus Zibethum paulatim colligitur, et inde evacuatur. Et cum duo sint, imponere facile possent, etiam valde gnaris et Naturae studiorum non in expertis, ut testiculos esse ed credendum adducerentur. Et quoniam iidem utriculi in eadem regione, ubi maris testiculi haerent, positi videntur, illosque veluti investiant, et cooperiunt, hinc fieri posset, ut crederent aliqui testes esse, haec, si apud eruditos quidem, et oculatos auctores leguntur, quid sperandum ab iis, qui animal non videntur? Columna asserere videtur; testes in folliculis contineri, et adhaerere in externa parte folliculis ad latus foraminum, quod iure negat Bolivar.

Sed nos ceteris omissis dicemus *Nostri in-* in resupinato animali mortuo sub *specio.* ipsis utriculis testes esse, non tactu solum, sed oculis quoque manifestissimos, ut pictura ostendit, erecto animali non ita prominent, cum interius comprimantur, ita etiam in vivo, et bene valente animali semper testes sunt tetraeti, ut in homine iuvene, et valido accedere dixit Galenus libro 1. de sem. capite 15. secus in sene, nisi morbose fuerint convulsi ideo F. *Dilucida-* Columna in animali inquietissimo, *fecio.* ferocissimo, erecto, et valido non potuit istos bene tangere, et considerare, adeo, ut ipsi visum fuerit, testes in folliculis ipsi contineri. Sunt autem testes a Zibethi vasculis omnino distincti, et sua habent vasferentia semen ad meatum genitalis, valde crassa, ut nos anatomico docuit, et servamus adhuc apud nos huius animalis scrotum exsiccatum, in quo testes.

Membrum Zibethicum primo *Vas Zibethi.* aspectu foeminae vulva videtur, lineam enim oblongam habet, et labia crassa, quod si manibus tangatur, tactu sentitur ovi parvi magnitudine, veluti cartilagineosum corpus, et duriusculum in quo, cum parum digitis deducitur, et dilatatur, apparent duo oblonga foramina, iis, quae sunt in naribus similia,

Stru&

Ronde
tius,

lia, sub quibus cavitates quaedam sunt, sedes Zibethi, haec vascula, si digitis magis pressa deducantur, apertis omnino foraminibus totas cavitates demonstrant, loculique perfecte patent, quorum cavitas tanta est, quanta sufficeret ad continendum Amygdalae nucleum, in his loculis nullus porus, nullus meatus apparet, Sed sectione facta, corpus duriusculum ovi magnitudine, quod cartilaginofum tactu videbatur, agnovi distingui in duo utriculos olivae Hispanicae magnitudine, et nequaquam cartilaginofos, sed carnosos, et minutis, albis, duris glandulis, seu granulis

infertos, duriore autem multum, quam testes, erant substantia omnino tamen inter se distinguebantur hi folliculi, membranis tamen uniti, et interior quidem communis erat ambobus utriculis, servo adhuc apud me hosce utriculos exsiccatos, qui mire redolent Zibethum, cum testes veri exsiccati cum scroto nihil oleant, sed quod mirum animal Hydrope exanimatum putrefactis omnibus visceribus, et maxime foetidis, vehemens ut nausea fecanti excitaretur, et alioqui foetidum totum, tamen mire olebat, et nunc etiam optimum spirat odorem vas Zibethi.

CAPUT VII.

De Castoreo.

Cum autem ad dilucidandum genus, et proprietatem Hyaenae odoratae plurimum conferat Fibri historia, ideo dicemus quod Fiber animal sit, cuius, et mas, et foemina reperitur, ambo in inguinibus conceptacula quaedam habent, e quibus, per sua oscula, melleus quidam liquor emanat, quem Fiber ipse delingere solet. Mares autem habent praeterea suos testes sub cute intus, ita conclusos, ut tangi nequeant, veluti sues teste Dioscoride. Rondeletius similes tumores in leporibus esse dixit, unde factum sit, ut vulgus eos mares, et foeminas censuerit. Pariter Moscho animali similes esse censuit, vesiculae enim Moschi id indicant, sed Rondeletii verba digna sunt, quae huc transferantur, hic lib. de Amphibiis cap. 8. *Fibri, inquit, in inguinibus geminos tumores habent, utrinque unicum membrana sua conclusum, ovi anserini magnitudine, inter hos est mentula in maribus, in foeminis pudendum. Hi tumores testes non sunt, sed folliculi membrana contexti in quorum medio singuli sunt meatus, e quibus exudat liquor pinguis, et cerosus, quem ipse Castor saepe admoto ore lambit, et exsugit, postea hoc veluti oleo, quas potest corporis partes contingere, oblinit.*

Hos tumores testes non esse hinc maxime colligas, quod ab his nulla sit ad mentulam via, neque ductus, quo humor in mentulae meatum derivetur, et foras emittatur. Praeterea, quod testes intus reperiuntur. Liqueor ille, de quo loquimur, quum recens est, oleum refert, quum vetustior mellis liquidi colore est, et crassitudine. Idemleporum exemplo declarare non inutile fuerit. Iis in utroque inguine tumor est, glandulae prominentis modo, intus meatus est varicosus, capreoli modo intortus e quo liquor effluit. Hos tumores, cum in omnibus leporibus observasset vulgus, lepores omnes simul mares, et foeminas esse credidit. Eosdem tumores Moscho animali esse putato, a quibus odoratum illud pus emanat. Neque sunt audiendi, qui putant tuberculi, vel umbilici inflammati sanem esse. Tumorem esse glandulae, vel testiculo similem membrana circumdatum norunt, qui adulterant, nam in testiculi formam effingunt, ac testiculum Moschi appellant Haec, quae de tumoribus inguinum Castoris, et liquore inde manante a nobis prodita sunt, cum ita se habere doceat ipsa inspectio, et paullo ante dixerat Rondeletius. Testes parvi, substrictique, et adhaerentes spinae, qui adimi sine vita animalis non possunt. Id prius scripserat Dioscorides, licet

Ff 3

cen-

Structura.

Rondeletius.

cenfuerit, quod defertur, bivaſculum eſſe teſtes, pariter Plinius lib. 32. cap. 3. ex Sextio Medico diligentiffimo, ex quo videtur colligi poſſe liquoris folliculos non eſſe teſtes et quidem facile, quia teſtes non ſunt liquoris forma in folliculis. Dicendum ergo a deſſe animalia multa, ut Hyænas, Zibethica, Caſtores, Moſchifera, Lepores, et alia, quæ inguinibus vaſcula ferant, in quibus liquores quosdam odoratos proprios deferant, ut inter piſces ſepia, loligo, purpura, excrementa odorata continent in veſiculis.

Quod autem de Moſcho ferunt, non videtur verum. Concedimus quidem animal eſſe exoticum et Indicum in regno *Pegu* ac potiſſimum in agro *Tumbacoſorum* admodum frequens, caprae non multum diſſimile ac corpore praegrandi, *Dorchadem Moſchi*, *Gazellam Indicam* et *Capreolum Moſchi* nominatum, ex cuius inferiore maxilla, aequè dentes utrinque ſinguli porcorum inſtar exeruntur.

At quum narrant, huic cum Veneris oestro percellitur, furoris vehementia umbilici regionem intumefcere ibique congeſto ſanguine multo et craſſo fieri apoſtoma atque tum ferum illud animal potum, cibumque averſari omnem et humi ſeſe provolvere atque lapidibus et arborum truncis turgentem partem quadam voluptate confricando diſrumpere ac vomicam aperire, ex qua ſaniem quandam excerni, quæ

verus eſt Moſchus, illam autem ſaniem, etiam referunt, ſuper arborum truncis aut faxis relictam, calore ſolis ac coeli bonitate coqui et elaborati, ſic viroſum ipſius odorem, ſi quis eſt, diſſipari et hanc eſſe optimum Moſchum. Alioqui capta fera venatores partem cum corio ſimul abſcindere, cruorem effluentem exprimere, colligere, exſiccare et ſervare cum utriculis aut pellibus eorundem animalium, quorum ſaepe ſanguinem exſiccatum, pauculae recrementi dicti portioni commixtum, pro puro Moſcho ab inſitoribus ſeu adulteratoribus vendi, etc. Nos ſi haec attente conſideraverimus eandem eſſe naturam Moſchiferi animalis, ac Zibethici aperte cognoſcemus, nonne ambo ſub umbilico vas excrementi collocatur? nonne ambo ad Venerem iritantur copia ſui excrementi? nonne ambo, ut tale excrementum expurgent, ſe confricant lapidibus et ſtirpibus? nonne utrumque excrementum eligitur potius ab animali expurgatum, quam ab homine extractum? Quare utriusque ſimilis eſt natura et ideo ſi ex Ariſtotele a notioribus nobis ad minus nota procedendum, ex nota natura Zibethi veniamus in cognitionem Moſchi minus nobis noti et dicemus, ſicut Zibeth eſt non ex apoſtimate, ita neque Moſchus, quare Moſchiferum animal habebit etiam particulam determinatam naturaliter ad colligendum excrementum dictum Moſchus.

CAPUT VIII.

Quid ſit Zibeth?

Nomina.

Ex hoc animali colligitur odorem dictum Zibeth a Scaligero, Zibettum et Zapetion ab Hermolao et Ruellio, a nonnullis Algalia, ab aliis Civetta. Huius in animali ipſo, quæ ſit materia, non certo apud omnes conſtat.

An ſit ſemen?

Siquidem animalis ſemen vocavit Cardanus, unde a Scaligero reprehenditur, et iure, verum enim ſemen non eſſe, patet manifeſte, quia,

qui adhaerent, ſubſuntque teſtes, non eo ſuos ſeminales ductus evacuant, ſed per penem, ut in canibus, quod ſeſtione earum partium clariffime vidimus. Nec poſſumus dicere, quatuor habere teſtes, duos proli generandae deſtinatos, alteros vero apertos ad ſuperflui ſeminis excretionem, quia hi utriculi exſiccati, quos ſervo, odorem Zibethi ſpirant, nullum autem teſtes, quo patet aliam materiam.

An ſit dor?

An ſit excrementum?

Diſtint excrementorum

materiam contineri in testibus, aliam in istis folliculis et verum semen nequam esse odorem Zibethi.

An sit sudor?

Plurimi censuerunt esse animalis sudorem, ut Scaliger, Matthiolus, Ianuensis, Renodeus, Io. Leo in desc. Africae, F. Gregorius de Bolivar, quibus subscripsit Faber, id affirmant, quia defatigato, irritato et sudante animali plurimum colligitur, immo etiam sub coxis, brachiis, collo et cauda ex F. Gregorio. Quibus ego assentiri nequeo, nam cum sudor per totum corpus emittatur, non in hominibus tantum, verum etiam in belluis, vidimus enim in equis sudantia dorsum, coxas, collum et caput, etiam si copiosior a dictis partibus sudor emergat, et ideo totum corpus eodem deberet esse praeditum odore. Cum vero foli utriculi et humor solus in ipsis collectus percipiatur odorata, non autem pellem, carnem, axillas et totum corpus, odorata sentiamus, nequam dicendus erit sudor, nisi forte a modo, quo colligitur in ipsis utriculis, hoc nomen sumere voluerimus, videtur enim a corpore glanduloso et spongioso per invisibiles poros in cavitates folliculorum refundare, unde dicitur non simpliciter sudor, sed membri Zibethici sudor.

An sit excrementum?

Alii generalius loquentes excrementum dixere, ita Ruellius vocavit sordem odoratissimam genitalium locorum. Dessenius excrementitium genitalium humorem dixit, Scaligero et Reno deo placuit etiam adpellare strigmentum circa testes et pudenda concretum. Sed hi non descendunt ad particularem huius excrementi naturam, quare assumpto omnium auctorum consensu, quod sit animalis excrementum, considerandum a nobis erit, quale sit excrementum.

Distinctio excrementorum.

Possumus distinguere excrementa, ut aliud sit utile excrementum, ut semen, lac, aliud inutile, ut pus, sudor, sordes, etc. Diximus non esse semen, neque sudorem, neque erit pus, quia nec ulcus adest, nec materia corrupta, vel similis, ex qua pus gignatur. Ego censeo esse excrementum pro-

prium substantiae glandulosae dictorum folliculorum, quae tale gignat insita et propria vi ac facultate, ut ventriculus chylum generat, hepar sanguinem, mammae lac, testes semen, aures suas sordes, sepia atramentum, vipera in dentibus venenum et similia, immo, et simile omnino Melleo excremento Castorei et Moschi, et similia animalium. Sed vereor determinare, an sit excrementum utile ipsi parti, vel animali gignenti, ut lac, et semen, vel omnino inutile, ut sordes aurium. Nam quum genitum excrementum grave videatur ipsi animali, ab eius enim acrimonia vellicatur et cogitur se ipsum exonerare, foemina autem, quae circum facta est, videtur delectari, dum auriscalpio Zibethum extrahitur, ex quo suspicari, inutile et nocuum ipsi animanti esse excrementum possumus. Contra odoris suavitas non indicat concoctionis carentiam, nec putredinem, uti accidit in excrementis praeter naturam, sed perfectam concoctionem et naturae dominium, unde superante natura, materia concocta a vi specifica membri dicenda erit naturalis, quamvis copiose excrescens partem propriam, veluti ad foetum edendum ad sui excretionem irritet, idem enim accidit abundante in suis vasis semine et lacte. Erit ergo excrementum utile, alioquin frustra natura tantam vim dedisset illis utriculis, quae gignerent materiam adeo odoratam et suavem, ut multas alias superet odoratas res. Sed ad quem finem? semen inservit ad generationem animalium, lac ad eorundem nutritionem, ad quid proderit hoc excrementum? equidem possem imaginari, vel ut irritentur animalia ipsa ad coitum, vel ut ad idem remedium sit homini, eius enim gratia animalia fuerunt creata, ad hoc Castoris mellaginem destinamus, vel denique, ut iste odor inserviat animali ad venandum et ad se allicienda alia animalia, ut de pantherae odore diximus. Si quis meliora attulerit, laudabimus ingenium.

Dubitatio.

Excrementum utile.

Finis.

CA.

De collectione et electione Zibeth.

Collectio.

Quum repleti fuerint utriculi substantia Zibethi, animal ipsum inquietum est et semet exonerare satagit, unde videtur dicendum, ab ipsius acri qualitate turgere, vexari et pungi, atque ad excretionem proritari, delectarique videntur cicurata animalia, dum folliculi in auriscalpio exinaniuntur, scribit Faber ex F. Gregorio citato. In hisce montibus, quos animalia haec pererant, omni adhibita diligentia Nigritae, siue Mauri illi perquirunt veteres arborum, aridosque truncos et ubi aliquas maculas magnas, easque oleosas observaverint, eo se conferunt et globosam quandam materiam truncis iisdem adhaerescens, nuculas, aut castaneas magnitudine aequantem inde auferunt, in aqua ebullire permittunt, id quod supernatat pingue et oleosum remouent, mundioribus vasis infundunt usuique seruant. Atque haec est omnium optima ac purissima Algalia. Repletis enim folliculis, ob acrimoniam, ut reor, vellicantur et coguntur animalia se depurare, ideo in silvis arborum truncis se confricant, ut talis materia arboribus adhaereat.

Ea autem animalia, quae in caveis magnis domi asservantur, vel cicurata sunt, si abundaverit in eorum utriculis succus iste quasi eo molesta, velociter per caveam ambulant, nec loco stare queunt et si non extrahatur a nobis excrementum, animal ipsum, caveae lateribus et domus parietibus se confricando, Zibetha se abstergit, quod ita perit. F. Columna apud Fabrum descripsit modum, quo famuli D. Bernardini de Corduba odoriferum hunc liquorem ex masculo detrahente parabant. Ex famulis unus lorum, seu catenulam, qua ligabatur, trahabat. Posteriores alii pedes tenebat: Tertius utriculos revolvebat, qui medii inter anum, ac pudendum prominent, tam in mare, quam in foemina, in horum cavitate scaturiginem suam liquor ille Zibethicus, consistentiae prorsus melleae su-

Modus colligendi

mit. Hic extrahitur immisso auriscalpii maioris simili instrumento, quod per cavitatem quaqua versus saepiuscule revolvitur. Hoc ubi in uno atque altero folliculo praestitisset, gossypio utriusque pilos, qui curti sunt abstergebat. Ac ubi sexies forsitan cochleari illo parvo utrumque utriculum emundasset, tantum ferme Zibethi collegit, quantum avellanarum nucis cortici implendo satis esset. Addebat idem D. de Corduba aestate liquidiores, dum hieme succum colligi, ita, ut in calidibus illis, singulis binis diebus semuncia corraderetur, hiberno vero tempore, vix semel in septimana succum illum, nec tantam eius quantitatem acquiri. Ex foemina postea minus Zibethi educerat, quae cicur facta nulatenus repugnabat.

Zibethi substantia videtur esse pinguis et unctuosa, nam in aqua ebulliens superiora petit et ab heterogeneis separatur, consistentia mellis, seu butyri est, liquidius aestate abstractum, vel recentior temporis processu incrassatur. Ego extraxi a folliculis animalis demortui ultra drachmas duas, colore albedo et mellis liquidioris consistentia. Scalliger, et cum hoc Renodeus, dixit esse odorem pingue, crassum, nigri saponis facie, sed vidit in superficie et antiquatum. Amatus vero, quum recens est, inquit, tetri, et horribilis est odor, postea vero successu temporis gratum spirat odorem. Quadramius Zibetho contrarium accidere, Ambrae et Moschi, haec enim quo recentiora, eo praestantiora, Zibethum autem vetustius, melius F. Donatus ab Eremita lib. I. Antidotarii cap. 10. optimum, ait esse leonino ac subpallido colore, pingue, moderate liquidum, tempore crassescens, papyro impositum et confricatum solubile sine corpore, quo distinguitur ab adulterato. Idem Frater Evangelista Quadramius lib. de Theriaca c. II. scripsit: Masculi Zibethum albedo est colore, foemellae vero leonino, post hebdomadam

ab

Adu

Leg
mun

Substantia

Qualitates

Pul
beti

ab animali extractum, tempore procedente obscurum adparet, cum tamen et ipsum initio album spectetur, sed citissime fulvescat, praestans sic evadat. Foeminei Zibethi uncia valet quantum masculi unciae quatuor. Ita admista uncia una foeminini, sex masculini unciisambo perficiuntur, cum masculinum solum absque foeminino parum valeat.

Adulteria. Adulteratur variis modis, admisto butyro, vel pulpa passularum maiorum, seu Zibibi et aliis rebus. Frater Evangelista Quadramius l. de Theriaca cap. 11. Zibethum adulteratur adipe rancido, vel butyro, vel caseo. Sed si huiusmodi parum impositum fuerit cochleari argenteo super prunas, adulteratum reddet suae missionis odorem, vel casei, vel adipis, vel butyri rancidi, legitimum

Legitimum.

vero suavissimum odorem. Sed legitimumne, an adulteratum sit, ex F. Gregorio scribit Faber, cognosci, quia infusum in vas, in quo aqua bullit, statim, quod heterogeneum et Algaliae admixtum fuit, fundum petit, Zibethum autem sincerum aquae superficiei innatat. Nos dicimus admixtum cum butyro, vel alia repingui, non posse separari dicto modo, sed percepimus etiam aliquando in ipso odorem butyri rancidi, butyrum enim veterascens corrumpitur et odore rancido semetipsum manifestat. Solet etiam optimum Zibethum acquirere colorem, veluti telam quandam fuligineam, sed in profundo albescit, quod vero adulteratum fuit, eiusdem est coloris in profundo, ac in superficie, fervatur in vitro, non alibi.

CAPUT X.

De usu et facultatibus Zibethi.

Cautio. Duplicis est usus Zibethum, vel odoris gratia, vel facultatum, odorem tantum respiciunt Myropolae, Medici facultates.

Caute dicunt Myropolae adhibendum esse in compositionibus aromaticis Zibethum, nam suo valido odore alios superat, unde odorata unguenta ex multis conflata Zibethum tantum redolent. *Pulvis Zibethi simplex apud Alexium fit ex saccharo candi et Zibetho simul in pulverem redactis, qui servatur vase vitreo optime clauso. Rosellus sumit ovorum cortices lotos et siccatos, in tenuissimum pulverem redigit et cuilibet unciae addit Karactos iij. Zibethi. Karactus autem pendet grana iij. vel recipit cortices praeparatos ovorum duarum unciarum pondere, infundit in aqua rosacea Moschata 10. vel 12. diebus, eos exsiccat, terit et cribrat in tenuissimum pulverem, addit pulveris sacchari fini unciam unam, tunc mortarium aeneum prunis ardentibus intro positus calefacit, quantum tactu ferre manus possint, inde absterse mortario imponit pulverem corticum, levi-*

Pulvis Zibethi.

gat pistillo et addit Zibethi Karactos iij. paulatim miscendo inuncta pistilli summitate, sic levigat spatio unius horae, postea in vitreo vase bene clauso servat, quo pulvere aspergemus dealbata linteamina, subuculas et alias vestes.

Sapo odoratus fit ab iisdem aucto-ribus, accipiendo saponem communem optimum, secant subtiliter et exsiccant ad solem, vel in umbra per 10. dies, tundunt et cribrant in pulverem tenuem, tunc addunt Zibethi pulverem et aqua rosacea uniunt in solidam formam.

Fiunt etiam ex Zibetho olea unguenta et suffumigia, quae describere supersedebo.

Quoad vires medicas, F. Gregorius de Bolivar apud Fabrum, *pel. lis.* inquit, *ventris ipsius est saluberrima in omnibus frigidis affectibus. Ventriculum praecipue roborat, si frustulum ex hac eidem imponatur et quotidie gestetur. Nigri illi Guineae et Brasilienses barbari huius quoque animalis carnibus vescuntur, ut cumque sit pessimi odoris et digestionis durissimae, quam ad venerem tamen*

Gg

prae-

praestare maximum stimulum affirmant. Sed Hyaenae pellis ad morsum canis facit ex Scribonio Largo cap. 171. *Peruenit ad me opinio, inquit, esse in insula Creta barbarum quendam naufragio adpulsum, maiorem natu publice mercedem accipientem. Quin etiam, quum liquorem timent et latratus edunt spasmoque vexantur, remedium brachio sinistro alligato efficere, ut et potionem accipiant et liberentur vitio. Hoc ego, cum quaererem ab hospite meo legato inde misso nomine Zopyro Gordiense medico, quod esset pro magno munere, accepi. Dixit autem Hyaenae corii particulam esse panno inligatam, quod eo adhuc non sum expertus, quamvis protinus magna cura Hyaenam invenierim et pellem paratam habeam, quia non incidit ex eo quisquam et opto quidem, ne incidat, sed quia id non est in nostra potestate, si casu inciderit, remedium habere oportet ad tantae rei experimentum.* Et Marcellus Empiricus cap. 36. *Vituli marini, aut quod melius est, Hyaenae pelle facta calciamenta, si quis in quotidiano usu habuerit, efficaciter podagrae morbo carebit, sic etiam Aetius ferm. 2. cap. 162. Hyaenae pellem quidam domi repositam adservant et usu expetente ipsam a rabioso cane commorsis circumdant.* Nam proprietate quadam prohibet, ne commorsus in aquae timorem delabatur, sed etiam illapsis auxiliatur, supra fidem autem est, quod refert Nonius cap. 259. de fulminibus scribens, a fulminibus dictas pelles homines tueri et praeservare, his verbis: *Phocae pellis et Hyaenae: Quorum animantium pelles etiam imperatorum nares circumferunt.*

Avicenna. Zibethi autem liquorem equidem adfirmarem Avicennae fuisse cognitum et de eo egisse lib. 2. c. 326. nomine Galiae et Algaliae, quo loco non potest intelligere Galliam Moschatam, quia loquitur de medicinalis simplicibus, non autem de compositis. Alia vero res est Algalia et Sedervam Serapionis, quae succus herbae frigidus et adstringens est, ut Acacia, quod etiam animadvertit Lusitanus in Dioscoridem. Por-

ro Simon Ianuensis Zebeth esse Avicennae Galiam censuit et animalis Arabici sudorem. Adde quod vires ab Avicenna Algaliae tributae nulli alteri rei, quam nostro Zibetho conveniunt, scribit namque Avicenna: *Galia lenit apostemata dura. Dissolvitur in oleo Ben, aut Keiri et destillatur in aurem dolorosam et eius odoriamentum confert epileptico et vivificat eos et sedat sodam frigidam et, quando datur de eo in vino, inebriat. Odor Galiae confortat cor. Algalia confert doloribus matris frigidis supposita et apostematibus eius duris et phlegmaticis et provocat menstrua et facit matricem descendere praefocantam et inclinatam et mundificat eam et praeparat ipsam ad impraegnationem, quae omnia Zibethum peroptime praestat, non differt Galia ab Algalia, quia al est articulus apud Arabes.*

Matthiolus calidae et humidae facultatis esse censuit. Contra Cardanus animalium odorata excrementa valde ficca pronunciavit. Renodeus et Amatus Lusitanus odorem Zibethi Moscho affinem dicunt, sic et qualitatem, at Moschus ex Avicenna est calidus et siccus in secundo gradu. Quod si animalis sudor est, quum sit animalis calidissimi et tempore calidissimo abundas, immo in animali ira et motu calefacto dicendum videtur Zibethum esse substantiam biliosam, calidam et siccam, facultate digerente praeditam, sed quia sapor a nemine, quod sciam, est degustatus, ideo ex hoc nihil colligere possumus certe. Galenus 10. de simp. med. fac. agens de sudore, illi misceri interdum dixit nonnihil bilis, ita, ut aliquando salisus, aliquando amarus adpareat sudor, unde, quum Civetta sudans et bilescens copiosiore reddat Zibethum, huic sudori nonnihil misceri bilis opinabimur, quare succus erit facultate calidus et siccus et fortasse amarus et acris. Et quum sudantium sordes facultatem habere expertus fuerit Galenus digerentem, ita, ut in phlegmone uberum fuerit.

Temperamentum.

Zibeth calidum, siccum.

C. flo
ranc

Ad ut
strang
tus.

Ad c
tum.

fuerint efficax remedium, praeterea ad bubonem iisdem usus, celeriter disparuisse tumorem conspexerit. Hinc Avicenna Zibethum, seu Algali-
 am dura apostemata lenire scripsit. Sed partium genitalium videtur proprium iisdemque dicatum pharmacum, de quo Castor Durantes ita cecinit:

Zibethi Veneris crescunt solatia odore,

Adiuvat hoc uterum ne praefocetur, et inde

Est adeo vulvae gratum, ut proclives ad illud

Quamvis ad motum irreat.

Ruellius vero, si cavernulae, inquit, umbilici admoveatur, tradunt conuersum in alterutram partem uterum in suam resilire sedem, aut si sursum versus impulsus opprimat, subdito eo de vocari, tam amans huius odoramenti vulva, ut ad id undecumque ad motum irreat. Idem tradit Matthiolus, Renodeus, Amatus, qui etiam pessos adaptat. Hoc etiam utuntur ad uteri strangulationem L. Marcatus, M. Pascalius, G. Eruelius, Schenckius, Hollerius, Altimarus, et Capivaccius. Ad uteri praevocacionem malignam commendat Io. Colle. eodem etiam utuntur Rasis, et Valefcus Algali-
 am vocantes. Rod. a Castro lib. 2. de Morb. Mul. cap. 1. ad strangulatus uteri, inungit os vulvae oleo aliquo odorato, admisso uno vel altero grano Zibethi, utitur etiam eiusdem suffitu ad uterum. et lib. 3. cap. 1. ad sterilitatem, ex Zibetho suffitus facit utero. item cap. 2. facit linimentum et cap. 4. os uteri Zibetho inungit. Haec autem vis experientia confirmata, signatura videtur esse indicata, quum enim gignatur in animalibus particula, quae uteri seu vulvae quandam formam habet, videtur per id natura nobis indicare voluisse, huiusmodi succum ibi genitum habere maximam proprietatem cum animalium vulvis.

Ad coitum,

Et quia Zibethum abundans in folliculis animalis irritat ipsum ad sui excretionem, videtur per id natura nobis significasse ipsius vim ad

coitum incitandum, proinde inquit Matthiolus, nec mirum est, si eo viri peni circumlito magnum mulieribus in coitu offerunt solatium. Sic Amatus Venerem incitari scripsit pudendis illitis. At Caesalpinus lib. 8. de mor. cap. 9. ad conceptum: *Vt autem avidius, inquit, uterus semen suscipiat, aiunt Zibethum glandi illitum in coitu voluptatem mulieri adaugere, unde alacrius semen admittit.* Gattinaria scripsit ad praefocacionem matricis valere Zibeth vel Zebeth, quod adplicatur inuncto digito obstetrici et in vulvam immisso et subdit: *De quo semel usus fui in muliere quadam patiente praefocacionem, cui causavit tantum adpetitum coeundi, quod quasi continue volebat marito suo copulari, deinde rogavit me sibi vellem talem adpetitum removere, dixi, quod ex se removebitur post aliquot dies. Et nota, quod si vir, quando vult uti cum muliere, ponat in summitate virgae de dicto Zibeth et subito utatur, causabit in ea maximam delectationem.* Utuntur etiam eo ad delectationem mulieri praestandam Capivaccus, Fumanellus de comp. med. cap. 54. et alii.

Ad adpetitum Veneris,

Ad impotentiam coeundi Rod. a Fonseca consult. 10. Zibetho oleo de Ben dissoluto inungit penem et testes. Fallopius et Bellocatus apud Trincau. lib. 4. conf. 78. Capivacc. ad epilepsiam cuiusdam foeminae. Salomon Albertus apud Io. Philipp. Brendelium conf. 19. cerotaria ex Tacamahaca cum Zibetho in eorundem meditullio subligare fecit ossi sacro, unum in confinio huius et lumborum, et unum e regione sub umbilico, eadem cerata etiam adplicat Hystericae, conf. 99. sed conf. 98. in suffocatione uteri. Oleum liliorum alborum cum Zibetho et Moscho subdit mulieri in gossypio. Praeterea Felix Platerus apud eundem conf. 102. ad iuvandam conceptionem iubet inungi pectinis regionem noctu cubitum iturae ex quodam linimento, cui Zibethi scrupulum semis miscet, et subdit, huius magna est utilitas affectibus uterinis, ut sint, qui credant, hoc solum

solum sterilitatem uteri corrigere posse. Et Daniel Mylius lib. 1. Antid. Medicochym. in fin. *Zibeth*, inquit, *Colicae stercora expellit*. Sed Hollerius ad colicam ab humore frigido. *R. Civettæ gr. iij. aut vj. dissolve oleo rutaceo, inungatur venter*: Greg. Horstius lib. 4. observ. 12. colico linimentum ex Theriaca cum pauxillo Zibethi ad inunctionem umbilici: Solenander sect. 3. consl. 28. in colica pituitosa, *Zibethum* inquit, *utiliter umbilico infricatur et inungitur, vis enim ipsius penetrans calorifica promte se in interna insinuat et quicquid nebulosum est, discutit ac dissolvit, quod humidum est, siccatur et mediocriter ita usurpatum calefacit*, quod repetit ex isto Camerar. de Mirabil. cent. 4. num. 26. Erot. de pass. mul. c. 4. *ad suffocationem super omnia est inunctio facta ex Zibetho intus et extra vulvam, quia menstrua attrahuntur et provocantur*. Etiam Mercur. de morb. mul. lib. 4. cap. 10. Paraeus de hom. gen. cap. 48. Vidius de cur. membr. lib. 11. c. 21.

Capivacc. Hysteriis inungit pudenda Zibetho vel mariti penem.

De Catti Zibethici felle. *pinguedine et oleo ex ipso incocto nihil apud recentiores legimus, sed apud antiquos nonnulla extant de Hyaena ipsorum, ut ex Gal. 2. de comp. med. loc. cap. 7. Aesclepiades in collyrio quodam liquido Basilis habet felle Hyaenae, in alio Antonii Musae et alio Philoxeni. Sed Aelianus de Hist. Anim. lib. 6. c. 46. Ibis felle inquit, Hyaenae interimitur. et 1. de comp. med. loc. cap. 1. Galenus ad alopeciam Hyaenae adipem laudat, quia tenuium partium substantiam habet, quae promte in cutis profundum penetrare queat, atque ad radices usque capillorum pertingat, denique Aetius ferm. 2. cap. 164. idem facit, et Hyaena tota oleo velut vulpes cocta. Olei vulpini multas dotes enumerat, quae Hyaenae oleo etiam convenient. Demum cap. 194. Hyaena viva inquit, in oleo cocta, velut de vulpe dictum est, oleum discussorium efficit arthriticis utilissimum.*

CAPUT IX.

De ossibus Civettæ.

Restat ultimo loco proponendum de animalis eiusdem Scheleto a me parato, quod apprime utile erit istius naturam investigantibus, in hoc enim cognoscetur ossium dispositio, unde licebit conferre cum Scheleto canis, vulpis, lupi, felis, et aliorum animalium, ut percipiatur similitudo et dissimilitudo cum dictis animalibus.

Quum in omnibus animalibus non idem sit vertebrarum spinæ numerus, in nostra Hyaena odorata 49. numerantur. at sui et erinaceo 4. tantum sunt. Equo 8. camelo 15. collum enim constat sex vertebris, ut in canibus, hinc thorax assumit sibi duodecim more solito, adsunt in dorso septem aliae, ut canis etc. at erinaceo 8. cuniculo 10. demum cauda constat viginti quatuor ossiculis. In cane numeravi 15. tantum. In

maxillis dentes incisori sunt sex utrinque admodum parvi, ut in cato-pardo et canibus, his proxime accedunt canini dentes magnitudine et forma, ut in canibus. Molares autem utrinque sunt sex, quorum primus prope caninos caeteris minor spectatur, ut penultimus ex his maior omnibus est.

Effigies potius cani et huius generis similibus, quam alteri generi affimilari videbatur et haec breviter dicta sufficiant de anatome. Excuset autem nos lector, si nihil observavimus interiora secando, quia talis erat viscerum putridorum foetor, ut nausea excitata in meis discipulis praesentibus, nempe in Doctore Dominico Panarolo secante et aliis adstantibus, celerrimam sectionem vix permitteret.

E N V M E R A T I O M O R B O R V M

Q V I B V S P E T V N T V R R E M E D I A

E X

Q V A D R V P E D I B V S .

<p>A abortus, 88. a. 172. b. Abscessus maturans, 73. b. Affectioes aurium, 133. a. Affectus uterini, 149. b. Aeger an moriturus sit, nec ne, 171. b. Alopecias sanans, 70. a. 133. a. 159. b. Alui exulceratae fluores, 59. b. Aluum soluentia, 130. a. Ambusti, 44. b. 71. a. 126. a. Amoris ardores mitigans, 23. b. Angina, 179. b. 188. b. Anhelitus, 213. b. Anodynum, 206. b. Antidotum, 88. b. 206. b. 189. b. Antepileptica, 92. b. 130. a. Apoplexia, 157. b. Apostemata, 46. a. Apostema dissoluens, 46. a. 126. a. Arthritis, 76. a. 146. b. 183. a. 191. a. Articulorum contractiones, 71. a. Articulorum dolores, 126. a. 189. a. Articulorum vitia, 150. b. Asthmaticos iuuans, 149. b. Atra bilis, 46. a. Aurium dolor, 44. a. 114. b. 189. b. 213. b. Aures purgans, 59. a. Aures purulentae, 213. b. Auruginem tollens, 70. b. 73. b.</p>	<p>B. Bilem expurgans, 59. b. Bulimo laborantes, 165. b.</p> <p>C. Calculus, 59. b. 76. b. 120. a. 133. a. 183. a. Calculus vesicae, 59. b. Caliginem abstergentia, 183. a. Calli vitia, 20. a. 88. a. Cancer, 71. a. Canis rabidi morsus, 179. b. Canis rabiem sanans, 46. a. Canities, 20. a. Capilli, 471. b. 172. b. Capillorum destitutio, 20. a. Capillos augens, 78. b. Capillorum affectus, 133. b. Capillorum fluxus, 172. b. Capitis dolores, 30. a. 45. a. 211. b. Capitis ulcera, 211. b. Carbunculi uentris, 71. a. Carcinomata, 60. a. 114. b. Carnes exerescentes, 59. a. 60. b. Catarrhus, 46. b. Ceruum rigores, 43. b. Chronici morbi, 149. b. Cicatrices, 213. b. Cicatrices faciei, 179. b. Cicuræ esus, 88. b. Cimices pellens, 69. b. 210. b.</p>	<p>Coeliacus dolor, 12. a. 59. b. 69. a. 73. b. 160. a. Coeundi impotentia, 135. b. Coitus, 88. b. Coctum stimulans, 163. a. Coitum iuuantia, 133. a. 160. a. Colicus dolor, 60. a. 88. b. 89. a. 129. b. 130. b. 149. b. 152. b. 157. b. 160. a. 179. b. Comitialis morbus, 19. b. 69. a. et b. 70. a. 104. b. 133. a. 149. b. 150. b. 153. a. 106. b. 213. b. Conceptio mulieris, 160. a. Conceptio facilis mulierum, 11. b. Conceptionem adiuuantia, 149. b. Contagium arcentia, 191. a. Contorsio uultus, 189. a. Contractio membrorum, 146. b. Convulsiones, 33. b. 120. a. Crustae oris, 130. a. Cutem emaculantia, 153. a.</p> <p>D. Dentis, 44. b. Dentium albedo, 89. a. Dentium ortus promouentia, 159. b. Dentitio infantum, 12. a. 89. a. 159. b. Dentitionis dolor, 114. b. 89. a. Dentitiones faciles facere, 70. a. Dentis dolor, 160. a. 171. b. 179. b. 188. b. 192. b. Dentes uacillantes, 89. a. Desiderium coeundi adimentia, 130. b. Destillatio, 179. b. Difficultas meiendi, 88. b. Dolores leniens, 88. a. Dolores dysentericos adiuuans, 88. a. Dorsi dolores, 183. a. Dyspnoea, 88. b. Dysenteria, 42. b. 45. b. 69. a. 70. a. 73. b. 88. a. 150. b. 160. a. 179. b. 189. b.</p> <p>E. Elephantiasis, 46. a. 70. a. 200. a. Epilepsia, 20. a. 93. b. 114. b. 126. a. 153. a. 160. a. 189. a. 194. a. 200. a. 195. b. Erysipula, 189. b. Exanthematis conducens, 69. b.</p> <p>F. Faucium dolores, 73. b. Faciem erugantia, 200. b. Faciem splendidam reddens, 43. a. Faucium tumores, 133. a. Febris, 110. b. 206. b. Febrilium algores, 189. a. Febres ardentes, 189. a. Febrile incendium, 192. b. Febres malignae, 88. b. Febres periodicae, 130. a. Febris quartana, 45. b. 59. b. 70. a. 126. a. 160. a. 179. b. 198. b. 199. b. 204. a. 211. b. Fistulae, 43. b. Gg 3 Fla-</p>
--	--	--